

Малкият принц

ПАИ

АНТОАН ДЬО СЕНТ-ЕКЗЮПЕРИ

Малкият принц

С илюстрации от автора

Превод от френски
Константин Константинов

София • 2025

Antoine de Saint-Exupery
LE PETIT PRINCE

© 2025, Editorial LIBSA

© Константин Константинов, превод
© Издателска къща „Пан“
Редактор Костадин Костадинов
Коректор Василка Шишкова

ISBN 978-619-05-0077-3

*Заявки можете да направите на адрес:
1000 София, п.к. 791, ИК „Пан“
Търговски отдел – тел.: 0885 196 267
e-mail: borsa_pan@abv.bg*

На Леон Верт

Моля децата да ми простят, че посвещавам тази книга на възрастен човек. Имам сериозно извинение за това: този възрастен човек е най-добрият ми приятел в света. Имам и друго извинение: този възрастен човек може да разбира всичко, дори и книгите за деца. Имам и трето извинение: този възрастен човек живее във Франция и търпи там глад и студ¹. Той наистина има нужда да бъде утешен. Ако всички тия извинения не са достатъчни, тогава искам да посветя тази книга на детето, което този възрастен човек е бил някога. Всички възрастни хора са били най-напред деца. (Но малцина от тях си спомнят това.) И така, поправам посвещението си:

*На Леон Верт,
когато е бил малко момче*

¹ Книгата е писана през Втората световна война, когато авторът е бил в Америка, а Франция бе окупирана от германците. – *Б. пр.*

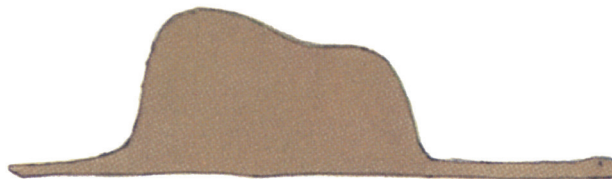

I

Когато бях на шест години, видях веднъж в някаква книга за Девствения лес, която се наричаше „Преживени случки“, една великолепна картина. Картината изобразяваше една змия боа, която гълта някакво диво животно. Ето копие от рисунката.

В книгата се казваше: „Змиите боа поглъщат плячката си цяла, без да я сдъвкват. След това не могат да помръднат и шест месеца спят, през което време храната им се смила.“

Тогава дълго мислих за приключенията в джунглите и успях и аз да направя с цветен молив първата си рисунка. Моята рисунка номер 1. Тя беше такава:

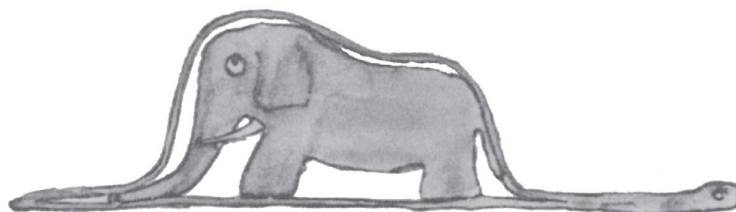
Показах прекрасното си произведение на възрастните и ги попитах дали моята рисунка не им вдъхва страх.

Те ми отговориха: „Че защо една шапка ще вдъхва страх?“

Моята рисунка не изобразяваше шапка. Тя изобразяваше една

змия боа, която бе глътнала и смилаше слон. Тогава нарисувах вътрешността на змията боа, та да могат възрастните да разберат. На тях винаги трябва да им обясняваш. Моята рисунка номер 2 беше такава:

Възрастните ме посъветваха да не рисувам змиите боа, както те изглеждат отвън и отвътре, и да се занимавам с география, с история, със смятане и с граматика. Ето как, още когато бях шестгодишен, изпуснах великолепното поприще на художник. Бях обезсърчен от неуспеха на моята рисунка номер 1 и на рисунката си номер 2.

Възрастните никога нищо не разбират сами, а за децата е уморително все да им обясняват и обясняват.

Така че трябваше да си избира друг занаят и се научих да управлявам самолети. Летял съм по малко навсякъде из света. И вярно е, че географията много ми послужи. От пръв поглед можеш да различавам Китай от Аризона. Това е много полезно, ако човек се заблуди нощем.

През живота си имах голям брой срещи с голям брой сериозни хора. Живял съм много при възрастни хора. Виждал съм ги съвсем отблизо. Това не ме накара да имам по-хубаво мнение за тях.

Когато срещнех някой възрастен, който ми се струваше, че разбира малко повече, аз го проверявах с рисунката си номер 1, която бях запазил. Искях да зная дали той наистина е способен да раз-

бира. Но всякога ми се отговаряше: „Това е шапка“. Тогава не му приказвах нито за змии боа, нито за девствени гори, нито за звезди. Приспособявах се към него. Приказвах му за бридж, за голф, за политика и за вратовръзки. И възрастният оставаше много доволен, че се е запознал със също такъв разсъдлив човек.

II

Живях така сам, без да имам с кого да разговарям истински, докато преди шест години ми се случи едно принудително кацване в Сахарската пустиня. Нещо се бе счупило в мотора на самолета ми. И тъй като няхах нито механик, нито пътници, приготвих се да извърша сам една трудна поправка. За мене това беше въпрос на живот или смърт. Имах вода за пиене само за осем дни.

И така, първата вечер заспах върху пясъка, далеч на хиляда мили от каквото и да е населено място. Бях откъснат от света повече, отколкото някой корабкрушенец върху сал сред океана. Представете си моята изненада на заранта, когато едно странно гласче ме събуди. То каза:

- Моля... нарисуй ми една овца!
- Какво?
- Нарисуй ми една овца...

Аз скочих на нозе, като че ме бе треснала мълния. Потърках добре очите си. Погледнах внимателно наоколо. И видях едно необикновено момченце, което се взираше сериозно в мене. Ето най-хубавия негов портрет, който по-късно можах да нарису-

вам. Но, разбира се, моята рисунка съвсем не е тъй пленителна, както бе моделът. Не съм виновен аз за това. Още когато бях шестгодишен, възрастните ме бяха обезсърчили в попрището ми на художник и аз не се научих да рисувам нищо друго освен змиите боа, както изглеждат отвън и отвътре.

Така че с разширени от учудване очи гледах това видение. Не забравяйте, че бях на хиляда мили далеч от всяко населено място. Ала моето момченце не ми изглеждаше нито заблудено, нито че умира от умора, нито че умира от глад, нито че умира от жажда, нито че умира от страх. То съвсем не приличаше на загубено сред пустинята дете, далеч на хиляда мили от всяко населено място. Най-сетне, когато можах да проговоря, аз му казах:

– А... какво правиш ти тук?

И тогава тихичко, като че казваше нещо твърде сериозно, то ми повтори:

– Моля, нарисувай ми една овца...

Когато загадката е много внушителна, не смееш да не се подчиниш. Колкото безсмислено да ми изглеждаше това – далеч на хиляда мили от всички населени места и заплашен от смъртна опасност, – аз все пак извадих от джоба си лист хартия и писалка. Но като си спомних, че съм учил най-много география, история, смятане и граматика, казах на момченцето (с малко лошо настроение), че не умея да рисувам. То ми отговори:

– Нищо. Нарисувай ми една овца.

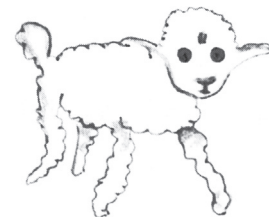
Но тъй като никога не бях рисувал овца, направих му една от двете рисунки, които единствено можех да рисувам. Рисунката на боа, както изглежда отвън. И се смях, когато чух, че момченцето ми отговори:

Ето най-хубавия негов портрет, който по-късно успях да нарисувам.

– Не! Не! Не ща слон в боа. Боата е много опасно нещо, а слонът заема много място. Там при мене всичко е много мъничко. Трябва ми овца. Нарисувай ми една овца.
И аз нарисувах.

То погледна внимателно и рече:
– Не! Тая овца е тежко болна. Нарисувай друга.
Аз нарисувах друга.

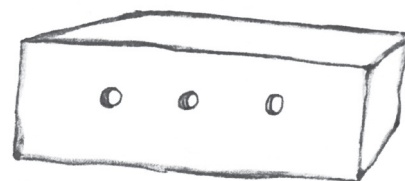
Моят приятел се усмихна мило, със снизхождение:
– Ти сам виждаш... Това не е овца, а овен. Има рога...

Отново поправих рисунката си, но както предишните, той не прие и нея:
– Тази е много стара. Искam овца, която да живее дълго.

Тогава, изгубил търпение, тъй като бързах да довърша разглобяването на мотора, аз надрасках тая рисунка.

И отсякох:
– Това е сандъкът. Овцата, която искаш, е вътре. И много се изненадах, когато видях, че лицето на моя млад съдник светна:

– Тъкмо това исках! Мислиш ли, че за тая овца ще трябва много трева?

– Защо?

– Защото там, при мене, всичко е съвсем мъничко...

– Сигурно ще ѝ стигне. Аз ти дадох съвсем малка овца.

Той наведе глава над рисунката.

– Не е толкова малка... Я гледай! Тя е заспала...

Ето тъй се запознах с малкия принц.

III

Трябваше ми доста време, за да разбера отде бе дошел той. Малкият принц, който ми задаваше много въпроси, като че никога не чуваше моите. Само случайно казани думи ми разкриха постепенно всичко. Така, когато за пръв път видях моя самолет (аз не мога да изрисувам моя самолет, за мене това е много сложна рисунка), той ме попита:

– Какво е това нещо?

– Това не е „нещо“. То хвърчи. Това е самолет. Моят самолет.

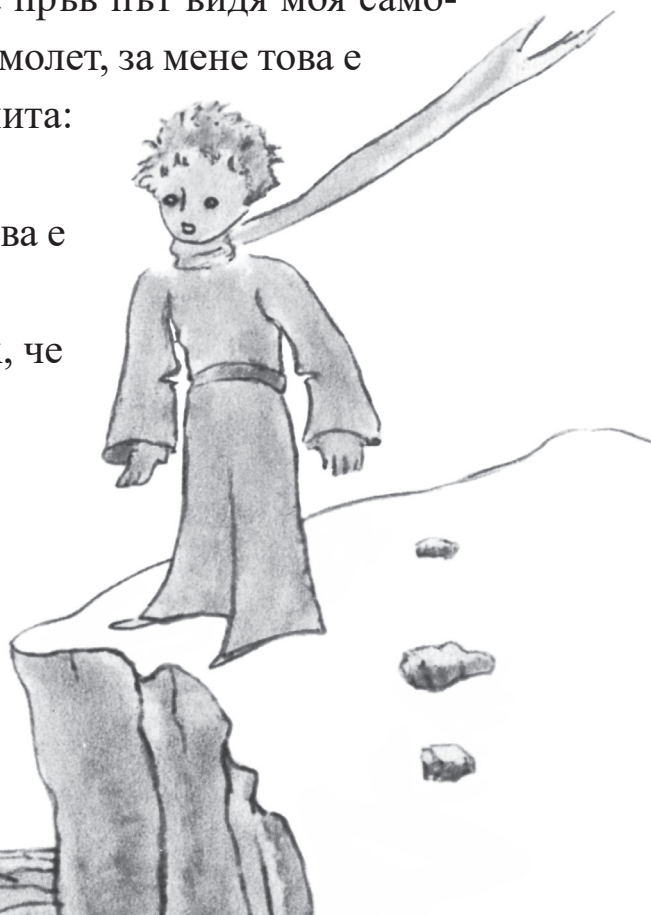
И се чувствах горд, като му казах, че летя. Тогава той извика:

– Как! Ти си паднал от небето!

– Да – отвърнах скромно аз.

– Ах! Че е смешно...

Малкият принц се разсмя тъй

хубаво, че много ме раздразни. Аз искам моите нещастия да бъдат приемани сериозно. Сетне добави:

– Значи и ти идеш от небето! От коя планета си?

Веднага съзрях един проблясък около загадката на неговото присъствие и тутакси го попитах:

– Ти значи идеш от друга планета?

Но той не ми отговори. Той поклащаше лекичко глава, като гледаше самолета ми:

– Право е, че с това нещо ти не би могъл да дойдеш много отдалеч...

И се вдълбочи в размисъл, който продължи много. После извади от джоба си моята овца и потъна в съзерцание на съкровището си.

Можете да си представите колко съм бил заинтригуван от тази полуизповед за „другите планети“. Затова се помъчих да узная нещо повече:

– Отде идеш ти, мило мое? Де е това „там при мене“? Де искаш да занесеш моята овца?

След кратко мълчание, през което размисляше, той ми отговори:

– Хубавото на сандъка, който ми даде, е това, че нощем ще ѝ служи за къща.

– Разбира се. И ако си добър, ще ти дам и една връвчица, за да я връзваш през деня. И едно колче.

Предложението сякаш не се хареса на малкия принц:

– Да я връзвам ли? Каква странна мисъл!

– Ами ако не я връзваш, тя ще отиде кой знае де и ще се загуби...

Малкият принц върху астероида Б 612

Моят приятел отново избухна в смях:

– Но накъде мислиш, че ще тръгне тя?

– Все едно накъде. Право пред себе си...

Тогава малкият принц каза сериозно:

– Няма значение, там при мене всичко е толкова мъничко!

И добави може би с лека тъга:

– Вървиш ли право пред себе си, няма да отидеш много далеч...

IV

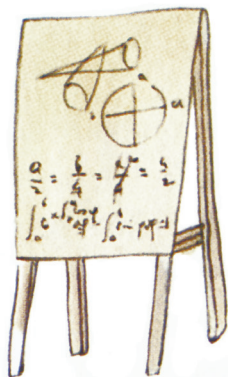
Така узнах второ, много важно нещо – че неговата родна планета беше малко по-голяма от една къща!

Това не можеше да ме учуди много. Аз знаех, че извън големите планети, като Земята, Юпитер, Марс, Венера, на които хората са дали имена, има стотици други, понякога толкова малки,

че едва могат да се съзрат с телескоп. Когато някой астроном открива някоя от тях, той я означава с номер. Той я нарича например „астероидът 3251“.

Имам сериозни основания да смятам, че планетата, отдето бе дошъл малкият принц, е астероидът Б 612. Този астероид бе забелязан с телескоп само веднъж, през 1909 година, от един турски астроном. Той съобщи и доказа тогава откритието си

пред един международен астрономически конгрес. Но никой не му повярва поради облеклото му. Възрастните хора са такива.

Астероидът Б 612 имà късмет, че един турски

диктатор наложи на народа си, под

страх от смъртно наказание, да се облича по европейски.

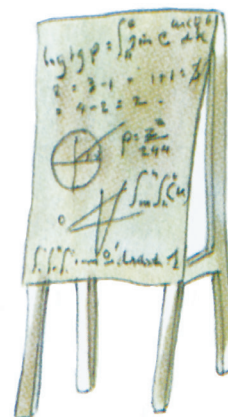
Астрономът повтори съобщението за откритието си през 1920 година, облечен в много елегантен фрак. Този път всички се съгласиха с него.

Ако ви разказах тия подробности за астероида Б 612 и ако ви съобщих неговия номер, то е заради възрастните. Възрастните обичат цифрите. Когато им разправяте за някой нов приятел, те никога не ви питат за най-същественото. Никога не ви казват:

„Как звучи гласът му? Какви игри предпочита? Събира ли перури?“ Те ви питат: „На каква възраст е той? Колко братя има?

Колко килограма тежи? Кол-

ко печели баща му?“ Едва тогава смятат, че вече го познават. Ако кажете на възрастните: „Видях една хубава къща, построена от розови тухли, със здравец по прозорците и с гълъби на покрива...“, те не могат

да си представят тая къща. Трябва да им кажете: „Видях една къща, която струва сто хиляди франка.“ Тогава те възкликват: „Колко хубаво!“

Така, ако им кажете – „Доказателството, че малкият принц е съществувал, е това, че той беше очарователен, че се смееше и че искаше една овца. Когато някой иска една овца, това е доказателство, че съществува“ – те ще свият рамене и ще се отнесат с вас като с дете. Но ако им кажете: „Планетата, от която дойде той, е астероидът Б 612“ – тогава те ще се убедят и ще ви оставят на мира с въпросите си. Те са такива. Не бива да им се сърдим. Децата трябва да бъдат много снизходителни към възрастните.

Но несъмнено ние, които разбираме живота, ние не щем да знаем за номерата.

Бих искал да почна тоя разказ като вълшебна приказка. Бих искал да кажа:

„Имаше едно време един малък принц, който живееше на една планета, мъничко по-голяма от него, и който имаше нужда от един приятел...“ За ония, които разбират живота, това би изглеждало много по-истинско.

Защото аз не искам книгата ми да бъде четена лекомислено. Аз изпитвам такава тъга, като разказвам тези спомени. Шест години вече, откак моят приятел си отиде заедно със своята овца. И ако се опитвам тук да го опиша, то е, за да не го забравя. Тъжно е да забравиш един приятел. Не всички са имали приятел. И аз мога да стана като възрастните, които не се интересуват от нищо друго освен от цифри. И ей затова си купих кутия с бои и моливи. Трудно е на моите години да почваш отново да рисуваш, когато никога не си правил други опити освен боа както